

۲۰۱۷/۰۸/۲۴

دوکتور محمد ظاهر عزیز

سفیر سابق افغانستان در یونسکو و ایسکو

مقامات تصمیم گیر حکومت وحدت ملی بدون در نظر داشت منافع علیای فرهنگی و سیاسی کشور، دفتر نمایندگی دایمی افغانستان را در مقر سازمان تعلیمی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) در پاریس بست. اینجانب این عمل نا درست حکومت را با تأثیرات منفی آن در برنامه های تعلیمی، علمی، فرهنگی، اطلاعات و حقوق بشر در کشور ما از طریق روزنامه آرمان ملی، تلویزیون طلوع نیوز و سایت آریانا افغانستان آنلاین به اطلاع هموطنان رساندم. ضمناً با نوشتن و نشر تعداد مقالاتی که در چند بخش تقدیم گردید، اهداف، برنامه ها، اهمیت و مقام این سازمان بزرگ تعلیمی، علمی و فرهنگی را در جهان و ضرورت روابط جدی و دایم را با این سازمان که حتماً به نفع کشور ما است به هموطنان و خاصاً به فرهنگیان کشور با حرمت تقدیم نمودم. در ضمن مقالاتی که تحت عنوان زیر و در چند بخش به هموطنان محترم تقدیم می گردند، خدماتی را که نمایندگی دایمی افغانستان از ایام تأسیس آن در مارچ ۲۰۰۲ تا زمانی که اینجانب افتخار خدمتگزاری را به کشور به حیث سفیر کشورم در یونسکو و ایسکو داشتم، گزارش می دهم.

گزارش مختصر بر فعالیت ها و دستاورد های مهم نمایندگی دایمی افغانستان

در یونسکو و ایسکو از مارچ ۲۰۰۲ الی جون ۲۰۱۰ میلادی

قسمت اول بخش (۳)

هشتم: سهمگیری یونسکو در بازسازی مؤسسات تعلیمی، علمی، فرهنگی و اطلاعات در افغانستان:

چنانچه در شروع این گزارش به وضاحت ارائه شد، در عضویت افغانستان در یونسکو و ایسکو و ادامه ای عضویت، حداقل اهداف زیر تعقیب و بر آورده میگردد:

الف: حضور در جامعه بین المللی به منظور دفاع از هویت اسلامی و فرهنگی مردم افغانستان و حفظ منافع علیای کشور از طریق سهمگیری فعال در برنامه های یونسکو و ایسکو.

ب: سهمگیری هوشیارانه و فعال در تمامی برنامه ها، جلسات بین المللی، منطقه ای و آن برنامه هایی که با همکاری یونسکو در سطح ملی پلانگذاری و تطبیق میگردد.

ج: جلب کمک ها، برنامه ها برای ارتقای تعلیم و تربیه، علوم، فرهنگ و اطلاعات در کشور و یادگیری مداوم و تقویت ظرفیت مسلکی موسسات و کارمندان افغان که مصروف اجرای رشته های کار یونسکو در مؤسسات تعلیمی، علوم، فرهنگی و اطلاعات افغانستان هستند.

باید یاد آوری گردد که یونسکو و ایسکو سازمانهای پولی نیستند. بودجه عادی یونسکو و ایسکو محض به منظور براه انداختن برنامه ها تصویب شده و جلب کمک های اضافی از منابع مالی کشور های کمک کننده و یا منابع مالی در دستگاه ملل متحد و بانک جهانی، استفاده میگردد.

برنامه های بزرگ و قابل ملاحظه در کشورهای پس مانده و یا روبه انکشاف مانند افغانستان از طریق کمک های مالی دولت های مستعد و پیشرفته که از طریق یونسکو اداره و تطبیق میگردند، تمویل می شوند.

پس استفاده زیاد از یونسکو و ایسکو بیشتر وابستگی به سیاست جامعه بین المللی و سازمانهای تخصصی ملل متحد نسبت به کشور ها دارد. ضمناً دانش و ظرفیت مسلکی کارمندان دولتی، حسن اداره، هماهنگی در سطح دولتی، صداقت و پرکاری کارمندان مسلکی دولتی و نمایندگی های افغانستان در سازمانهای بین المللی، نقش بزرگ در کسب و اجرای برنامه های بزرگ در رشته های کاری سازمانها مذکور دارند.

یونسکو از شروع سال ۲۰۰۲م تا امروز، در بازسازی و انکشاف مؤسسات تعلیمی، علمی (تحصیلات عالی و اکادمی علوم)، فرهنگی و اطلاعات سهم صاحبقدر، دلسوزانه و نهایت مؤثر گرفته است که در ضمن بخش های عمده و اساسی بعدی با تفکیک رشته های علمی یونسکو مختصراً معرفی میگردند.

الف: تعلیم و تربیه (وزارت معارف):

یونسکو از شروع برنامه بزرگ تعلیمی در وطن ما "بازگشت به مکتب" که در شروع سال تعلیمی ۲۰۰۲م شروع شد و هزار ها طفل، دختر و پسر افغان جهت اخذ تعلیم، دوباره به مکتب رفتند، کشور های دوست افغانستان خاصاً جاپان، ایالات متحده امریکا، جامعه اروپائی، هند، ایران، و تعدادی از کشورهای عربی در گلف، برنامه انکشافی ملل متحد UNDP، بانک جهانی و بعضی بانکهای منطقه ای، به منظور تحقق این هدف گرانبها سهم فعال گرفتند. یونسکو رهبری مسلکی برنامه های انکشاف تعلیمی را در رشته های پلانگذاری تعلیم و تربیه، تربیه معلم، انکشاف نصاب تعلیمی و سواد آموزی حیاتی با کمک وزارت معارف، بعهدہ گرفت با این تفصیل:

۱- به منظور هماهنگی برنامه ها، مشورتهای مسلکی و علمی و تعقیب صورت تطبیق برنامه ها، یونسکو دفتر خاصی که در ان متخصصین در رشته های تعلیم و تربیه، فرهنگ و اطلاعات گماشته شدند، در کابل افتتاح نمود که هنوز مصروف کمک به افغانستان است.

۲- در رشته های مختلف تعلیم و تربیه (پلانگذاری تعلیم و تربیه، تربیه معلم، انکشاف نصاب تعلیمی، سواد آموزی) که باهمکاری و سهمگیری فعال مؤسسات تخصصی تعلیم و تربیه وابسته به یونسکو (مؤسسه بین المللی پلانگذاری تعلیم و تربیه - IIEP، مؤسسه بین المللی تعلیم و تربیه IBE، مؤسسه تعلیمات مداوم و بزرگسالان) به انکشاف و بهبود تعلیم و تربیه در افغانستان کمک های مالی، مسلکی و مشورتی قابل ملاحظه نموده اند.

۳- این کمک ها که از طریق دفتر یونسکو در کابل صورت میگرفت، اجرا و هماهنگی میگردید، نمایندگی دایمی افغانستان در یونسکو و ایسکو در موقع پلانگذاری، مذاکرات و مشورتهای علمی، سهم فعال داشته، وسایل اجرای برنامه ها را تسهیل می بخشید.

۴- مجموع این کمک ها به حساب پولی به چندین ملیون دالر میرسید که از طرف سکرتریت یونسکو و دفتر یونسکو در کابل، اداره، مصرف و هماهنگی میگردید.

۵- در اخیر سال ۲۰۰۹م، بعد از مذاکره و تهیه برنامه ای خاص سواد آموزی حرفوی، دولت جاپان علاوه از سهمگیری در سالهای قبل در انکشاف معارف، موافقت نمود که مبلغ بیشتر از ۱۵ میلیون دالر جهت تمویل برنامه سواد آموزی حیاتی کمک نماید. در قرارداد امضا شده تذکر داده شده بود که اگر این برنامه بصورت درست از طرف وزارت معارف تطبیق گردد، مبلغ بیست ملیون دالر اضافی به افغانستان کمک خواهد شد.

۶- یکی از کمک های قابل ملاحظه، مفید و علمی یونسکو که با موفقیت مورد تطبیق قرار گرفت، تشکیل کمیسیون عالی تعلیم و تربیه برای افغانستان بود که در شروع سال ۲۰۰۳م شروع بکار نمود.

این کمیسیون که از طرف نمایندگی دایمی افغانستان در یونسکو و ایسکو پیشنهاد گردیده بود و از طرف یونسکو پذیرفته شد، متشکل از متخصصین تعلیم و تربیه و همه افغان بودند. هریک از اعضای کمیسیون عالی تعلیم و تربیه برای افغانستان صاحب تجربه و خدمات چندین ساله کار یا در وزارت معارف و یا در پوهنتون های افغانستان بودند.

جلسه اول کمیسیون که با حضور وزرای معارف و تحصیلات عالی در مقر یونسکو افتتاح شد. کمیسیون بر حسب اهداف تعیین شده کار خود را در مدت یکسال تکمیل نمود و گزارش خود را به رئیس جمهور افغانستان و زارت های مربوط تقدیم نمود. گزارش کمیسیون که به لسانهای دری، پشتو و انگلیسی، تهیه گردیده است، سفارش ها و پیشنهادات آن، منبع مهم مراجعه در انکشاف تعلیم و تربیه در افغانستان و طرح برنامه های پنجساله، محسوب میگردد. گزارش کمیسیون عالی تعلیم و تربیه ای افغانستان از طرف کنفرانس عمومی یونسکو تقدیر و منظور گردیده است. (اینجانب در نظر دارم که گزارش کمیسیون عالی تعلیم و تربیه ای افغانستان را جهت استفاده علاقمندان تعلیم و تربیه در افغانستان به نشر بگذارم)

۷- کمک های مهم جهت تهیه سامان آلات دفتر (کمپیوتر، ماشین های دفتر، کاغذ و غیره) که هر بار بعد از تصویب برنامه دوساله یونسکو، پروژه ها از طرف نمایندگی دایمی افغانستان در یونسکو و ایسکو تهیه می گردید، به یونسکو سپرده می شد. کمک های مالی از طریق این نوع برنامه ها مستقیماً از طرف دفتر یونسکو در کابل جهت خریداری سامان آلات بمصرف رسیده است و سامان آلات خریداری شده به وزارت های مربوط تسلیم داده شده اند. نمایندگی دایمی افغانستان در یونسکو و ایسکو تصمیم گرفته بود که هیچ نوع کمک مالی مستقیماً به حساب نمایندگی تحویل داده نشود.

۸- کوشش به عمل آمده است که نماینده های مسلکی از افغانستان در تمامی کنفرانسهای بین المللی تعلیم و تربیه، سمینارها، ورکشاپ ها و کورسهای مسلکی اشتراک نمایند.

۹- تعداد زیاد فیلوشیپ ها خاصاً در رشته های پلانگذاری تعلیم و تربیه، انکشاف تعلیمات مسلکی و تخنیکی و سواد آموزی حیاتی، به دسترس کارمندان وزارت معارف و تحصیلات عالی قرار گرفته اند.

۱۰- زمانی که وظیفه اینجانب ختم شد، کمک های علمی تخنیکی و مسلکی یونسکو در رشته های پلانگذاری تعلیم و تربیه، تربیه معلم، انکشاف تصاب تعلیمی ادامه داشت.

۱۱- کمک های یونسکو به منظور بازسازی مرکز تعلیمات از راه دور و انکشاف تعلیم و تربیه از راه دور که وزارت معارف را قادر نمود که برنامه های مفید با همکاری وزارت اطلاعات و فرهنگ مورد اجرا و تطبیق قرار دهد. این نوع کمک ها در جهت اجرای برنامه های سواد آموزی و انکشاف تعلیمات ابتدایی در کشور نهایت ضروری و مفید می بود. علاوه از طریق این برنامه در آموزش زنان که وسیله سهمگیری به کورس های سواد را نداشتند، اطلاعات خوب ارائه می گردید.

باید متذکر گردید که با وجود همه کوشش ها از طرف جامعه بین المللی خاصاً از طرف یونسکو، معارف آنطوریکه آرزوی مردم افغانستان در جهت تعلیم فرزندان شان بود به صورت درست به پیش نرفت. ارائه احصائیه وزارت معارف در سالهای آخر رژیم قبلی مبنی بر این که در کشور ما یازده میلیون و پنجصد هزار شاگرد هر روز به مکتب می رفتند، نه تنها دروغ بود بل خاک انداختن به چشم معارف در کشور نیز محسوب می گردد، قابل تقبیح نیز است چون که چنین دروغگویی ها فرزندان افغان را به دروغگویی و خیانت در تعلیم و تربیه که تعمیم آن از اهداف عالی در هر کشور جهان محسوب می گردد، عادت می دهد. مطالب چند بر عدم موفقیت معارف در افغانستان:

کیفیت و ظرفیت تعلیم و تربیه در افغانستان:

یکی از پس مانده گی های عمده معارف وطن ما، عدم کیفیت تعلیم است و این امر مشکلات عمده را در سطح دانش و فرهنگ عمومی مردم وطن بار آورد است. فرزندان ما که دسترسی به تعلیم دارند، به مکتب می روند، اما با سواد اندک و یا دانش کم که قطعاً او را در بهبود حیات فردی، خانواده گی و سهمگیری در ارتقای کشور کمک نمی تواند، از مکتب فارغ می شوند و کاغذی که ارزش علمی و مسلکی ندارد به دست می آورند.

من به معلمان کشور ما احترام خاص دارم، زیرا می دانم که وظیفه معلم مقدس است، اما به پیاده نکردن تعلیمات مسلکی شایسته برای بلند بردن سوئیة تعلیمات دارالمعلمین ها و معلمان شامل خدمت، معلمان نتوانستند به ارتقای سوئیة تعلیمات مسلکی دسترسی داشته باشند. من می دانم که وزارت معارف برنامه های ارتقای سوئیة تعلیمات عمومی و مسلکی معلمان را با (ان،جی،او) هایی که کوچکترین دانشی در تعلیم و تربیه مسلکی تربیه معلم داشته باشند، قرار داد نموده بود، و به این صورت میلیون ها دالر را به خاک سپردند. در این راه کشور های کمک کننده و بانک جهانی نیز مقصر اند.

ضمناً می دانیم که امرز حتی در پایتخت کشور و حوالی آن، شاگردان محض دو ساعت درس می خوانند. شما خود قضاوت نمایید که در نبود نصاب تعلیمی مناسب، و در نبود معلم مسلکی و در نداشتن کتاب درسی مناسب، شاگرد با دو ساعت در صنف از معلمی که دانش مسلکی اندک دارد چه می آموزد؟

خلاصه این که سوئیة تعلیمی در کشور در مکاتب ابتدایی، لیسه ها، مکاتب مسلکی، دارالمعلمین ها و پوهنتون ها، مؤسسات تعلیمات عالی به پائین ترین درجه کیفیت و ظرفیت تعلیمی قرار دارد.

دلایل موجه بر پس مانده گی معارف بی کیفیت در کشور:

من گفتم که برنامه انکشاف تعلیم و تربیه در سطوح تعلیمات عمومی، مسلکی و عالی در سال های ۲۰۰۲ میلادی و چند سال بعد با خوشبینی و با مشورت سازمان های تخصصی ملل متحد، یونسکو و دیگر سازمان ها و همچنان با همکاری مالی بانک جهانی و کشورهای دوست افغانستان آغاز شد و تا چند سال اول، با همه مشکلات و حتی نبود دستگاه و ادارات دولتی فعال، به پیشرفت های خوب نایل گردید. اما، بعداً به مشکلات اداری، فساد گسترده و دیگر عواملی مبتلا شد که من عمده ترین آنها را ذکر می نمایم:

۱- معارف، مانند دیگر امور کشور، دچار مرض سیاسی گردید و توجه مسؤولان بیشتر به نشر احصائیه های نادرست و دروغین، افزودی شاگردان به مکتب، معطوف شد. به عبارت دیگر معارف را آله تبلیغات سیاسی و نشراتی در داخل و خارج از افغانستان ساختند. خارجی ها، کشور های کمک کننده و بانک جهانی می دانستند که این نوع گفته ها دروغ و ساختگی است، اما خود را چپ گرفتند.

۲- رهبری و اداره معارف را به کسانی سپردند که با دستگاه سیاسی ریاست جمهوری نزدیکی خاص داشتند، اما کمترین صلاحیت و تعلیم مسلکی، تجربه کاری و یا تخصص در امور تعلیم و تربیه را صاحب نبودند.

۳- از مشورت و پیشنهادات متخصصین افغان در امور و شقوق تعلیم و تربیه، اداره تعلیم و تربیه، امور اقتصادی و انکشافی تعلیم و تربیه یا هیچ استفاده نشد و یا کمترین استفاده گردید. دستگاه اداری و تصمیم گیر معارف تنها به مشورت های مشاورین ارشد و نیمه ارشد (ان،جی،او) ها و جوان های کم تجربه و غیر مسلکی در امور تعلیم و تربیه، با دادن معاشات دالری خیلی بالا، اکتفا کردند.

۴- از نصاب تعلیمی پیشرفته و تهیه مواد درسی، از آنجمله کتب درسی مناسب که با دانش و دست کاری متخصصین تعلیم و تربیه مطابق به نصاب تعلیمی پیشرفته تهیه گردد و در مؤسسات تربیه معلم و مکاتب تجربوی به کار برده شود، خبر خوش

آیندی در دست نیست. کتب درسی با صد ها غلطی املائی و انشایی در خارج از کشور حتی در اندونیزیا با مصرف هنگفت چاپ و تهیه شد. وزارت معارف حتی نتوانست مطبوعه معارف را دوباره احیا نماید.

۵- معارف و اداره معارف افغانستان دچار فساد گسترده و خیانت عمده گردید. مکاتب هوایی، معلمان هوایی و شاگردان هوایی را خلق کردند. کمک های جامعه بین المللی را به مهارت زیاد دزدیدند. امروز هیأت دولتی ثابت کرده است که ملیونها دالر را بنام معاش معلم، تعمیر مکاتب و تهیه کتب و دیگر وسایل تعلیمی دزدیده اند. این گزارش که در دست مسئولین اداره جناب رئیس جمهور است، باید در دست پدران و مادران فرزندان افغان که بنام آنها پولهای وافر را دزدیده اند، از طریق رسانه های همگانی بدسترس مردم افغانستان قرار گیرد. این خیانت بزرگ یعنی خیانت در حق فرزندان افغان نباید پوشیده بماند. من میگویم که فساد در دستگاه معارف و دزدی از فرزندان افغان خیانت بزرگ ملی محسوب میگردد و به صورت خاص قابل تقبیح و پرسیان است. آنانی که دزدیده اند باید جواب خیانت های خود را بگویند. رئیس جمهور حق ندارد خیانت خیانان را به منظور معاملات سیاسی امروز و یا فردا پنهان نماید.

پیشنهادات چند برای بهبود وضع ایتز معارف کشور:

باید توجه جدی و فوری به معارف کشور در تمامی سطوح تعلیمات عمومی، مسلکی و تعلیمات عالی صورت گیرد. باید بدانیم که سرنوشت حیات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، علمی، امنیتی، دولتداری خوب، ارتقای جامعه هوشیار و پاک نفس، دموکراسی و حفظ شخصیت و هویت ملی به نوع، کیفیت و پیشرفت تعلیم و تربیه مناسب و موافق به ضرورت های اصلی وطن ما، تعلق دارد و نباید هیچ کسی از این حقیقت چشم پوشی نماید.

ایجاب می نماید که به زودی کمیسیون عالی موقت به نام (کمیسیون عالی ارزیابی و انکشاف معارف) متشکل از متخصصین افغان که در رشته های تعلیم و تربیه، اقتصاد و امور انکشافی، تخصص، صلاحیت و تجربه کاری داشته باشند و در صداقت و پاک نفسی مشهور باشند، تشکیل گردد. به چنین کمیسیون وظیفه و صلاحیت داده شود که در مدت کوتاه جاری، پیشرفت و مشکلات عمده معارف افغانستان را مطالعه و ارزیابی نماید. ضمناً با نظر داشت ضرورت های امروز و فردای کشور، سیاست ملی و استراتژی انکشاف تعلیم و تربیه را تشخیص و تهیه نموده و با پیشنهادات پلان های قصیر المدت، میان مدت و طویل المدت انکشاف معارف در کشور، در قالب سیاست، استراتژی و پلان گذاری عمومی انکشاف اقتصادی، اجتماعی، علمی و فرهنگی افغانستان، به مقامات عالی در کشور تقدیم نماید.

پایان قسمت اول بخش (۳)

ادامه دارد